

sydasien
bulletinen

ORIENTALE

des

GROSSFÜRSTEN-THRONFOLGERS

sydasien

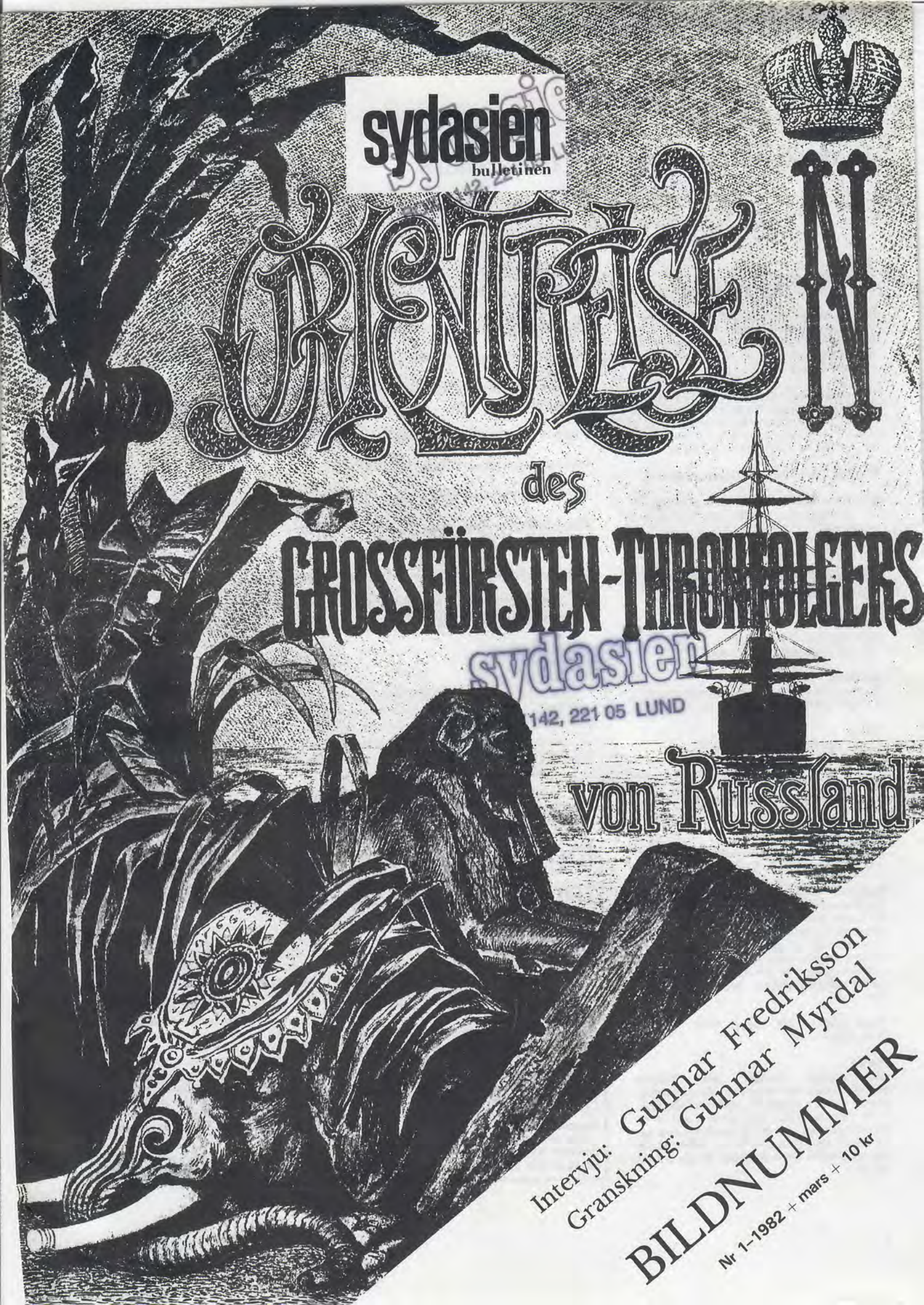
142, 221 05 LUND

von Russland

Intervju: Gunnar Fredriksson
Granskning: Gunnar Myrdal

BILDNUMMER

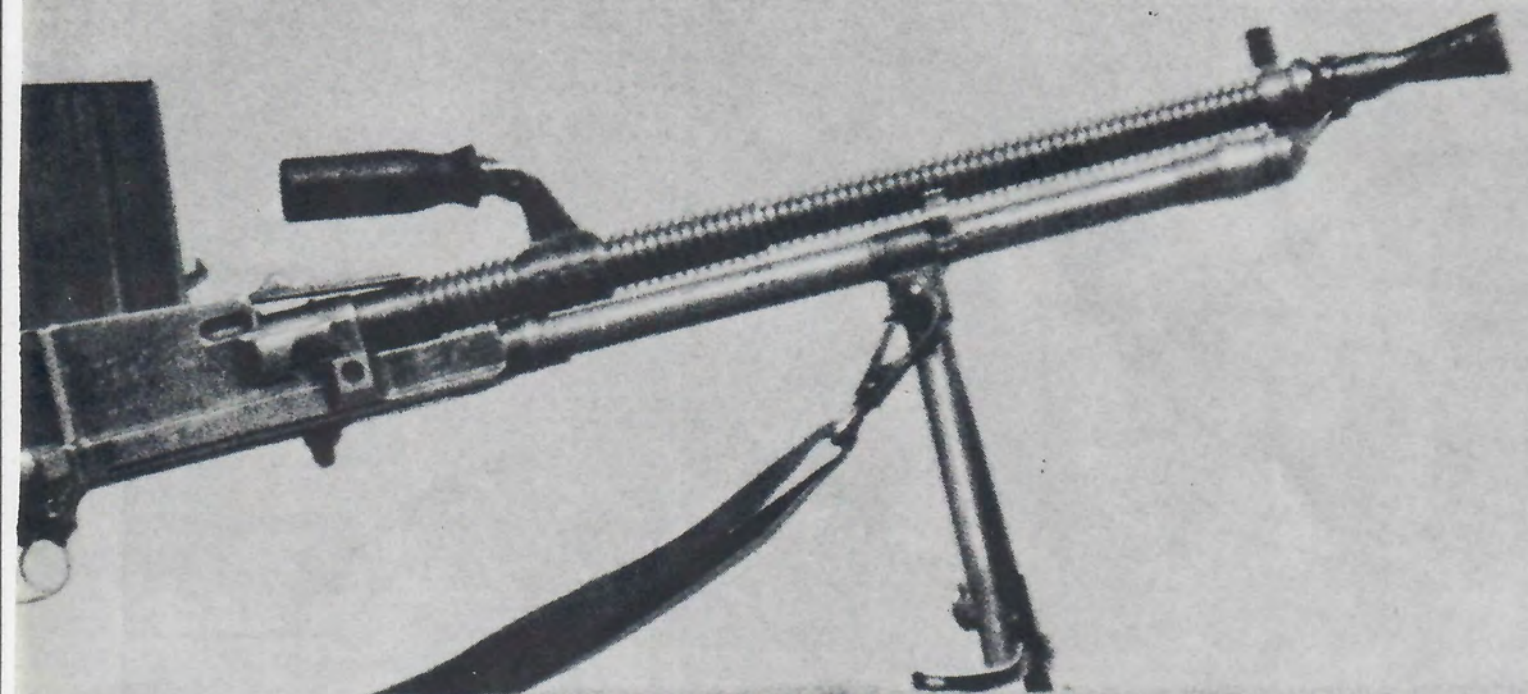
Nr 1-1982 + mars + 10 kr

Anders Sundelin:

Småfolkets motstånd

Den afghanska motståndsrörelsen är småfolkets försvar mot en supermakt med ambitionen att erövra världen.

I tre krig stod man emot Storbritannien. Detta krig, som nu utspelar sig framför våra ögon, är ännu inte avgjort. Utgången beror *bland annat* på *vår* förmåga till solidaritet.

Jag kommer just tillbaka från ett sex veckor långt besök i Afghanistan. Jag reste genom tre provinser, besökte mudjeheddin i deras baser, sov över i byar, attackerades av ryska MIG-plan och helikoptrar. Jag lyssnade på berättelser från motståndets första tid och började sakta förstå varför kuppmännen i Kabul så grundligt misslyckats i sina försök till reformer. Det är ju inte så att folket är motståndare till utveckling och förnyelse. Det är inte heller så att jordereformen eller skolreformen bara blev en pappersprodukt – och fick dras tillbaka av Babrak Karmal i dennes fåfänga försök att vinna popularitet! – därför att "det fanatiska prästerskapet" viglade upp sina proselyter. Reformen misslyckades därför att de slog emot det afghanska folkets traditioner, därför att de inte löste några grundläggande problem och därför att de i många var rent koloniala skapelser i syfte att tillfredsställa Rysslands behov.

Jag skriver småfolket och det var småfolket jag träffade i Afghanistan. När det heliga kriget startade i provinsen Farah var de tio sammansvurna samtliga småbönder. Den som hade mest jord hade 5 hektar – från vilka fyra familjer skulle få sitt levebröd.

– Vi är alla jämlika, sade Dist Muhammed, en av dessa pionjärer. I hela vår provins finns inga stora jordägare! Det finns

inga som har 300 eller 400 jerib. Vi har två jerib, tre jerib och så där.

– Taraki satte inte folk i fängelse för att de hade mycket jord; de som fängslades var lite intellektuella, de var muslimer och de hade folk bakom sig.

Jag gjorde själv en undersökning av en av de grupper som finns i den stora gerillabasen Sharaat Koh i västra Afganistan. Av sammanlagt 29 man var 15 jordägande bönder med i genomsnitt 2,5 hektar. (Ingen hade mer än 7 hektar. I övrigt fördelade sig yrkena så här: två fårskötare, en som både hade får och jord, en arrendator, två byggnadsarbetare, tre f d lägre officerare, en traktorförare, en butiksägare, en bagare, en agronom samt en präst).

När jag så kommer hem igen läser jag Carl-Johan Charpentiers bok Afghanistan mellan Mecca och Moskva, utgiven 1980 av förlaget Arbetarkultur – alltså efter den ryska invasionen. Där får jag veta att den afghanska oppositionen består av "merparten av det fanatiska prästerskapet", "strikt religiösa människor", "konservativa politiker och intellektuella", "gränshövdingar som ser smuggelinkomsterna minska" osv osv i samma stil. Detta anhang är självklart "icke jämförbar med den heroiska rörelse som växte fram i Vietnam".

– Ytterst, skriver herr Charpentier, bär USA-imperialismen och den internationella reaktionen skulden för det som hänt.

Är detta den allmänna meningen bland landets s. k. intellektuella? Är det därför solidariteten lyser med sin frånvaro? ●

Erövrad tullstation, Shegally, vid gränsen mot Iran

Finn Engström:

Indier i skacklarna

Finn Engström:

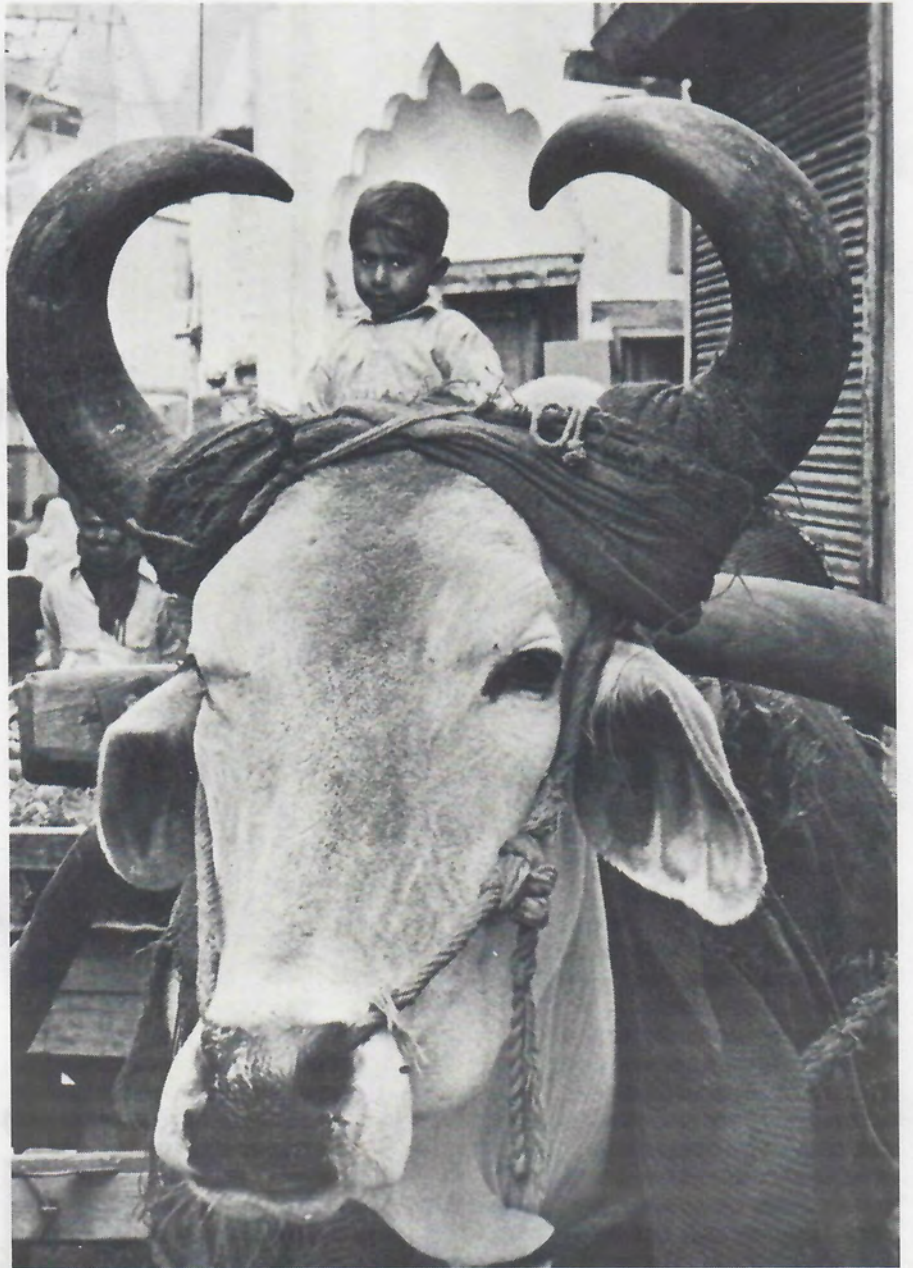
Indier i

Rotary sysslar inte enbart med middagar. Här en bild från Rotarys steriliseringskampanj.

Susantha Gonnattilake:

GUNNAR

Susantha Goonatillake:

**– Gunnar
Myrdal
offer
för
egna
värderingar**

På senare år har det skrivits en hel del om den partiskhet (bias) som finns i samhällsvetares forskningsarbeten. En av de mest framstående som behandlat detta är Gunnar Myrdal i bl a boken "Objektivitetsproblemet i samhällsforskningen" från 1969.

Samtidigt är Myrdal berömd för sitt kolossalverk om den sydasiatiska regionen, *Asiatiskt drama*, från 1968. Det anses av många vara en god sammanfattning av utvecklingsproblemen i området.

Gunnar Myrdal har ett rykte om sig att vara en till Sydasiens vänligt inställd liberal, för vilken asiatisk utveckling ligger varmt om hjärtat. I denna granskning upptäcker den lankesiske sociologen Susantha Goonatilake, genom att utnyttja Myrdals egen metod, partiskhet och en dold etnocentrism i boken *Asiatiskt drama*.

Myrdal anger två viktiga källor till partiskhet i samhällsforskningen. Det ena är inflytande från den kulturella, social-ekonomiska och politiska miljö som skribenten befinner sig i, det andra dennes egen personlighet, läggning och erfarenheter. Dessutom, förklarar Myrdal, ligger det dolda värderingar till grund för allt vetenskapligt arbete. "Frågor måste ställas innan svar kan ges." I dessa frågor finns värderingar, eftersom de uttrycker idéer om att något borde vara som inte är.

Samhällsvetare tenderar enligt Myrdal att förneka verkligheten eller utlämna den, om den inte stämmer med deras innersta önskningar. Likaså söker de efter resultat som stämmer överens med förutfattade meningar som de delar med andra människor i sitt samhälle.

Enda sättet att uppnå någon form av "objektivitet" ses därför av Gunnar Myrdal som att forskaren öppet visar upp sina värderingar, klagör dem och sedan tillåter dem att avgöra forskningsresultaten.

I *Asiatiskt drama* följer Myrdal sitt recept och han anger öppet sina värderingar i hopp om att bidra till objektivitet. Att det finns andra värderingar är dessa framgår dock om man granskar hans verk närmare.

Myrdals slutsatser

Hans öppet deklarerade värdepremisser, eller motdemonstreringsideal, utifrån vilka han analyserar sydasiatiska förhållanden är följande: 1 Rationalitet, 2 Utveckling och utvecklingsplanering, 3 Produktivitetssökning, 4 Ökning av levnadsstandarden, 5 Social och ekonomisk jämlikhet, 6 Utvecklade institutioner och attityder, 7 Nationell konsolidering, 8 Nationell självständighet, 9 Politisk demokrati samt 10 Samhällelig disciplin.

Myrdals analys av utvecklingsmöjligheterna i Sydasiens ger en dyster bild. De viktigaste orsakerna till det påstås vara sociala. Inställningen till livet, arbete och institutioner är det största hindret mot önskvärda förändringar. Därigenom anser alltså Myrdal att det viktigaste skälet till underutvecklingen idag är de asiatiska at-

tityderna och institutionerna. Hans dysterhet vad det gäller en utveckling beror på att dessa faktorer inte förändras, och inte heller kan göra det snabbt under rådande förhållanden.

Myrdal skiljer på den västinriktade eliten och den stora massan av vanliga människor. De negativa attityderna han talar om hör hemma hos massorna, även om inte den västerniserade eliten är helt immun mot dem.

Det är dessa negativa attityder som Myrdal menar ligger bakom vad han kallar för den "mjuka staten", som karakteriseras av att staten är oförmögen att lägga förpliktelser på sina medborgare. Också korruption och ickerationellt beteende ska, enligt Myrdal, ha ett samband med dessa attityder.

Tandläkar-metoden

Eftersom de sociala faktorerna bland massorna spelar så stor roll är det nödvändigt för oss att undersöka vilka metoder som Myrdal använt för att samla in sina fakta. Särskilt då beträffande attityder och beteenden hos sydasiater och i all synnerhet bland dess massor.

Myrdals metod har varit att studera Sydasiens som en utanför stående observatör. "Det finns två sätt att känna till tandvärk, som patient eller som tandläkare." Han föredrar tandläkarens position.

Men för att kunna syssla med attityder hos de människor han studerar räcker det inte med observation, han behöver också deras egna uppfattningar. Nu känner dock Myrdal endast den västerniserade, beslutsfattande eliten i Sydasiens. Han erkänner också sin okunnighet om vad vanligt folk i olika yrken och sociala positioner verkligen känner. Det saknas tillförlitliga uppgifter, förklarar Myrdal.

Brist på fakta

Detta är inte sant. Det finns en omfattande sociologisk och antropologisk litteratur inom området. Därför kan det inte vara oavsiktligt (sett utifrån Myrdals analys av partiskhet) att han ignorerar litteraturen med motivet att han är oförmö-

gen att behärska den samt att den är osammanhängande och inte helt relevant.

Sålunda erkänner han brist på fakta och en oförmåga att svälja den omfattande, tillgängliga litteraturen. I en sådan situation skulle en känslig forskare likväl kunna plocka ut information om sitt studieobjekt. Men Gunnar Myrdal väljer att fortsätta se på tandvärken (för att använda hans metafor) uteslutande ifrån tandläkarens position.

Negativa massor

Resultatet har blivit att massorna, med vilka han haft så lite kontakt, i *Asiatiskt drama*, framträder med en mängd negativa karaktärsdrag. De förklaras vara passiva och motvilliga mot förändring. De skapar hinder mot framsteg, de är irrationella (han beklagar studier som visar att de inte är det), de är statiska, har ett mycket begränsat historiskt perspektiv, de underkastar sig auktoriteter och är dessutom tjuriga, missnöjda, motsträviga och saknar disciplin.

Vidare skildras de som okunniga om behovet av utveckling, oförmögna att tala för sig, mycket fattiga och splittrade av kast och samfund. I en diskussion om möjligheten av en överklassens diktatur i Sydasiens för Myrdal i en underliggande ton av beklagan över att de sydasiatiska massorna inte alltid kommer att kunna hållas nere.

Två slumpmässiga exempel som beskrivs i den omfattande litteratur som Myrdal ignorerar ger en helt motsatt och positiv bild av massorna. Det har funnits ett starkt massdeltagande och kamp i Bengalen, Kerala, Tamilnadu och Ceylon, för att inte nämna de revolutionära naxaliteterna och JVP på Ceylon. Vidare tänker de sydasiatiska bönderna rationellt (en studie som visar det har gjorts av Michael Lipton, som var en av Myrdals medhjälpare under arbetet med *Asiatiskt Drama*).

Myrdals ignorerande av sådana studier antyder här de dolda värderingarnas roll, eller ännu mer förödande, att all okunnighet liksom kunskap tenderar att vara tillrättalagd.

Det är tydligt att Myrdals moderniseringsideal är en abstraktion av vad han känner vara ett betydelsefullt element av den lilla engelsktalande elitens attityder. Idealen är huvudsakligen västvärldens ideal.

"Asiatiska värden"

En annan typ av attityder hos eliten som Myrdal uppmärksammar har emellertid sitt upphov i dess icke-västliga bakgrund. Han benämner dem "asiatiska värden". Han noterar att såväl asiater som européer anser att det finns en kärna av asia-

tiska attityder på en högre nivå. Denna uppfattning avvisar Myrdal. Han förnekar att sådana värden finns, och även om de skulle finnas värderar han dem negativt och nedsättande. (Trots att han alltså förnekar att asiater har asiatiska ideal, så förutsätter han, som tidigare nämnts, utan reservationer att de västliga moderniseringsidealen är universella!)

De "asiatiska värden" det gäller är sådana som ger en jämförelsevis positiv bild av Asiens folk. Avhållsamhet, andlighet, avsaknad av materialism, förhålligandet av enkelhet, uppskattning av ledighet, en tradition av tolerans och icke-våld samt respekt för visdom. Myrdal noterar att den beslutsfattande indiska eliten har trott på att dessa ideal är verkliga, positiva och har sökt inkorporera dem i det moderna Indien. Nehru och Gandhi var starka förespråkare för dessa värden.

Dessa asiatiska värden som enligt Gunnar Myrdal inte finns, har av andra västliga forskare – indologer, sociologer, och antropologer – observerats. Deras resultat grundar sig, i motsats till Myrdals, på fältobservationer och historiska studier, men vilken är då Myrdals metod? Jo, "egna observationer samt uppgifter från journalister och andra som inte utger sig för att skriva som professionella samhällsvetare" (Asian Drama, sid 98).

Till den tidigare nämnda ovetenskapliga karaktären av Myrdals "tandläkar-observation" kan vi alltså foga ett avsiktligt förringande av den förmodade anspråksfullheten hos professionella samhällsvetare. Därför tvivlar man på tillförlitligheten i Myrdals uppgifter.

Myrdals avsaknad av en riktig "metod" och korrekta uppgifter leder honom till mängder av missuppfattningar, t ex i fråga om religionen. Hans syn på hinduismen håller sig på en rent journalistisk nivå, och han ignorerar att det under hinduismens paraply döljer sig en bred samling skilda filosofiska och intellektuella ställningstaganden. Hinduismen rymmer allt från polyteism, monoteism till, ja till och med ateism. Myrdals okunnighet om de omfattande forskningsarbeten som västliga forskare gjort om de asiatiska filosofiska traditionerna (han nämner inte något verk) är häpnadsväckande när det gäller en vetenskapsman som har ambition att studera det sydasiatiska samhället.

Hans okunnighet får honom att lämna sådana felaktiga uppgifter som att indisk filosofi inte är logiskt uppbyggd eller att asiatisk religion aldrig har bidragit till förändringar. Det finns många exempel på motsatsen, t ex från buddhismen i Sri Lanka och Burma.

Myrdals dolda värderingar börjat framträda. Det går ett starkt drag av etnocentrism genom boken. På samma sätt som asiater presenteras i överdrivet negativa

Gunnar Myrdal

termer, skildras västvärlden i överdrivet positiva. Skandinavien framställs som idealet mot vilket Sydasiens strävar. Utvecklingen under de senaste 200 åren i västvärlden framställs som den enda riktiga.

På ett ställe deklarerar Myrdal att hela Danmarks befolkning deltar i den nationella debatten, medan det i Indien bara är den engelsk-utbildade eliten på 1 proc som gör det. Denna uppenbart felaktiga observation kan vederläggas med exemplet Sri Lanka och Taminadu där de icke-engelsk-utbildade på ett framträdande sätt deltagit i den nationella debatten.

När Myrdal diskuterar de utbildade sydasiaternas motvilja mot kroppsarbete bortser han helt från att samma förhållande gäller i västvärlden, där kroppsarbete har lägst prestige. Kusum Nair jämförde 1970 bönders attityder i USA respektive Indien, och fann då att det inte fanns några fundamentala skillnader på det planet.

För att göra bilden komplett kan vi konstatera att Myrdal skildrar de sydasiatiska ländernas självständighet som ett resultat utifrån. Självständighetsrörelserna förtalas. Det finns mängder av andra exempel på fall av etnocentrism, men vi ska titta lite närmare på de sätt som Myr-

dal har gett sig i kast med tre viktiga frågor: korruptionen, utvecklingens beroende av klimatet samt hans begrepp "den mjuka staten".

Den mjuka staten

Myrdal menar att alla de sydasiatiska länderna är "mjuka stater", på så sätt att politiska beslut inte förverkligas, det råder en administrativ ineffektivitet, och att myndigheterna även när de gör det är motvilliga till att lägga förpliktelser på medborgarna.

Vad det gäller administrativ ineffektivitet har åtskilliga sociologer forskat kring detta. De flesta av deras organisationsmodeller utgår från Webers begrepp om legitim makt i en organisation. Den bygger inte på naken tvångsmakt utan makten är legitim endast om den upplevs så av deltagarna.

Till skillnad från denna syn förespråkar Myrdal ett auktoritärt styre som lösningen på problemet. Han beklagar att förändringar i området är svåra eftersom "dessa länder är motvilliga till att utnyttja tvång". Institutioner kan, enligt Myrdal, bara förändras genom ett kraftfullt tvång.

Hans dolda värderingar här ligger inte

bara i det som han ignorerar att ta upp, utan också i vilka problem och alternativ som han väljer att diskutera. Han behandlar t ex inte alls det kommunistiska alternativet eller sådana diffust demokratiska former som kibbutzer, men väl ett auktoritetsstyre, som innebär att den västinriktade överklasseliten ska kontrollera massorna. Detta alternativ baserar sig på en modell om existerade i början av industrialismen i västvärlden.

I diskussionen om "upper-class State alternative", går Myrdal så långt att han förklarar att en militärdiktatur som bekänner sig till tanken på att minska de sociala och ekonomiska ojämlikheter som hindrar framsteg mycket väl kan vara "idealstyret för ett underutvecklat land."

Det är inte för att Myrdal pekar på existensen av den mjuka statens symptom vi kritiserar honom. Dessa symptom är välkända. Nej, det är Myrdals metod, fakturval, hans syn på auktoritärt styre, attityden mot massorna, etnocentrismens och den därav följande slutsatsen om nödvändigheten av att förlita sig på tvång.

Korruptionen

Också i frågan om korruptionen är det Myrdals sätt att angripa problemet vi vänder oss emot.

Han hävdar att det rått ett tabu kring forskning om korruption i Sydasiens. Samtidigt bortser han ifrån att detsamma kan sägas om västvärlden. Trots att det t ex i Amerika finns en nästan institutionaliserad korruption inom administration och politik- Watergate, ITT-skandalen, lobby-systemet, maffian, så bedrivs där knappast någon forskning benämnd korrupsionsforskning.

Här visar sig därför Myrdals etnocentrism inte genom att han pekar på att korruptionen har betydelse för utvecklingen, utan i att han ignorerar att korruptionen möjligtvis förekommer lika ofta i västvärlden.

Klimatets betydelse

Klimatet tillskrevs stor betydelse i rasteorier under kolonialtiden. De övertonerna avvisar Myrdal, men samtidigt beklagar han att klimatfrågan p g a "diplomati" i efterkrigstidens debatt om Sydasiens helt har förts bort. För de länder som industrialiserats alla har ett kallare klimat.

På andra ställen i boken berättar Myrdal om de avancerade kulturer som fanns i Indien och många andra sydasiatiska länder när de numera rika och mäktiga västerländerna ännu var obebodda. Han förklarar också att litteraturen i den förkoloniala epoken och de förindustriella manufakturerna i Sydasiens inte var un-

derlägsna västeuropas.

Men den största skillnaden mellan förindustriell manufaktur och industriell manufaktur är att maskinerna hartagit över mycket av det fysiska arbetet. Om klimatet därför haft en avgörande inverkan på fysisk aktivitet borde skillnaden visa sig mest i fråga om den förindustriella epoken. En sådan jämförelse skulle tvärtom visa att klimatet gynnar Sydasiens framför de "mest avancerade länderna i Nordeuropa".

Klimatet i sig kan inte vara en avgörande faktor för industrialisering. Någon klimatförändring förberedde inte västeuropa på industrialisering. Inte heller föregick det Meiji-restaureringen eller ryska revolutionen, som ledde till industrialiseringen i Japan respektive Sovjetunionen.

Varje besökare till Sydasiens kan också se rader av kvinnor på byggarbetsplatserna bära sand och cement i korgar, jämföra det med arbetarna i väst som bara trycker på en knapp, för att förstå att klimatet inte kan ha någon avgörande betydelse.

När Myrdal samtidigt säger att det också i USA finns områden där klimatet inte är olik det i Sydasiens, då infinner sig misstanken om inte Myrdal omedvetet förespråkar rasistiska värderingar när han utan att hänvisa till någon forskning hävdar att klimatet har betydelse.

Vårt syfte med att välja ut några avsnitt ur Myrdals arbete är inte att tillhandahålla en kritik av hela verket, utan att urskilja utifrån Myrdals egen metod om det finns några *dolda* värderingar vid sidan om hans moderniseringsideal. Då vi nu har påvisat att sådana tydligt finns, ska vi också behandla hans öppett deklarerade värderingar, d v s "moderniseringsidealerna".

Vem är rationell?

Vi har visat att Myrdal har en mycket förenklad och etnocentrisk syn på vilka massornas attityder är. Många av de ideal som han förespråkar är emellertid mycket förtjänstfulla och värderas högt även i de traditionella samhällena. Det är attityder som följer sunt förnuft: Effektivitet, flit, ordning, punktlighet, sparsamhet, hederlighet, självtillit, rationalitet och beslutsamhet (listan skulle kunna hämtas direkt ur Vinaya Pitaka, buddhistmunkarnas regler för uppförandet).

Låt oss se närmare på rationalitet, då det uppvisar intressanta problem. I fråga om de övriga moderniseringsidealerna råder ingen oenighet. De hyllas öppet också av de länder det gäller, och Myrdal ger inte prov på några speciella *dolda* värderingar när han diskuterar detta.

För Myrdal innefattar rationalitet logiskt tänkande, kalkylerande "ekonomiska" människor och avsaknad av känslomhet. Han fördömer förbudet mot

att döda kor som irrationellt, medan han förklarar förbudet mot alkohol som rationellt.

Underliggande i Myrdals resonemang är att moderniseringsidealerna är mer eller mindre förverkligade i västvärlden och att massorna i väst, till skillnad mot de i Sydasiens, är rationella.

Detta antagande att den vanliga människan i väst baserar sina beslut på logiska resonemang, skulle om man drog ut en trivial men uppenbar slutsats bli att annonsindustrin i väst, som appellerar till känslor och inte förnuft, skulle kollapsa.

Vidare har antagandet att koslaktförbudet är irrationellt men alkoholförbudet rationellt, en smak av etnocentrism med tanke på att alkoholfrågan i Myrdals hemland Sverige på många sätt är en helig ko.

Kolonial tänkande

Vi har skönjat viktiga delar av de *dolda* värderingar som nästan förutbestämmer Myrdals slutsatser och ordinationer i Asia-tiskt drama. De tendenserna har varit etnocentrism, en svag metod, avsiktligt urval av fakta, en stark dragning mot auktoritetsstyre och en grundläggande motvilja mot att se något betydelsefullt bra vare sig bland massorna eller eliten, som inte har sitt ursprung i västvärlden.

Alla de negativa kvaliteter som Myrdal tillskriver Sydasiens, utan att ha tillräckliga fakta, har en märklig likhet med de åsikter som fanns i västerlandet under den koloniala epoken. Den märkbara skillnaden mellan de etnocentriska värderingarna hos den koloniala tidens författare och Myrdal är dock att de förra inte kallade sig objektiva. Deras värderingar framgick öppet och uttalat, vilket inte kan sägas om Myrdal.

Det viktigaste som Myrdals massiva forskningsarbete pekar på är att inte ens en påstått vänligt inställd och liberalt sinnad skribent som bemödat sig om att undvika partiskhet i ett så omfattande arbete undgår att falla i etnocentriska fällor som hans egen kultur medför.

Uppenbart är dock att även med en historisk materialistisk utvecklingsmodell, som undertecknad anser bättre jämpar sig för Sydasiens, är en utomstående som saknar medkänsla och ingående kunskap om området dömd att göra en felaktig och otillräcklig analys. ●

Susantha Goonatillake är lankesisk sociolog samt ekonomisk forskningschef på statliga "Peoples Bank" i Colombo. Det är en förkortad version av en artikel ur Sociological Bulletin som Sydasiensbulletinen här presenterar. Översättningen är gjord av Lars Eklund.

Året var 1956:

Torgny Somm

resenären mellan öst och väst

"Den indiska kontinenten. En ny vind, en annan luft, annat frömjöl, andra träd, andra människor, andra djur, en annan livsuppfattning, andra färger, andra sånger, andra kläder, en annan kultur, andra ljud, apornas försynta och oförsynta tjatrande, andra blommor, Pakistan, Indien, andra instrument. Ett annat instrument. Anorlunda.

Det är den förbluffades första dagar. Den icke acklimatiserade underkastar sig ett nytt klimat. Man kan överleva Indien,

men man tar alltid skada till sin själ. Man kan undgå malaria, gulsot, amöbadysenteri, syfilis, smittkoppor, spetälska. Man behöver inte bli kronisk whiskeydrickare, riven av tigrar, stängad av bufflar, ihjältrampad av paniska folkmassor, biten av kobror. Men man tar alltid skada till sin själ."

Reste ensam

Så börjar det avsnitt i "Blå Indien", där Trogny Sommelius beskriver sin ankomst

till Indien. I ett och ett halvt år reste han ensam i sin VW-buss från Sverige till Sri Lanka och hem igen. Av resan blev tre böcker, "Borta genom Asien" (1957), "Blå Indien" (1958) och "Den märkvärdiga resan hem" (1959).

Alla tre böckerna är starkt subjektiva reseskildringar på grundtemat en resenär mellan öst och väst. Självt tycker jag att de också i dag är värde att läsa, främst därför att Torgny i så hög grad utgör från sina egna upplevelser.

Det gäller också för hans bilder från re-

elius

san. Han var en flitig och engagerad fotograf, som f. ö. själv gärna avbildade sig med sin Hasselbladskamera i högsta hugg.

Drivkraft

Torgny omkom 1963, 35 år gammal, i en flygolycka på Trinidad. Han var min 13 år äldre bror och när jag 1980 själv for till Indien var det nog inte minst därför att hans böcker och bilder under alla åren levt som en stark drivkraft inne i mig.

Torgnys bilder är från mitten av 50-talet. När jag nu bläddrar igenom det stora arkivet av kopior är det lätt att få känslan att tiden har stått stilla, att ingenting har förändrats, utom kläderna på de få västerlänningar som finns med och kanske bilmodellerna.

Det är ju dock inte sant.

Ändå är Torgnys bilder sanna i en annan bemärkelse. Kanske därför att de ofta uttrycker något av det som han själv formulerade i "Den märkvärdiga resan hem":

Indiens storhet

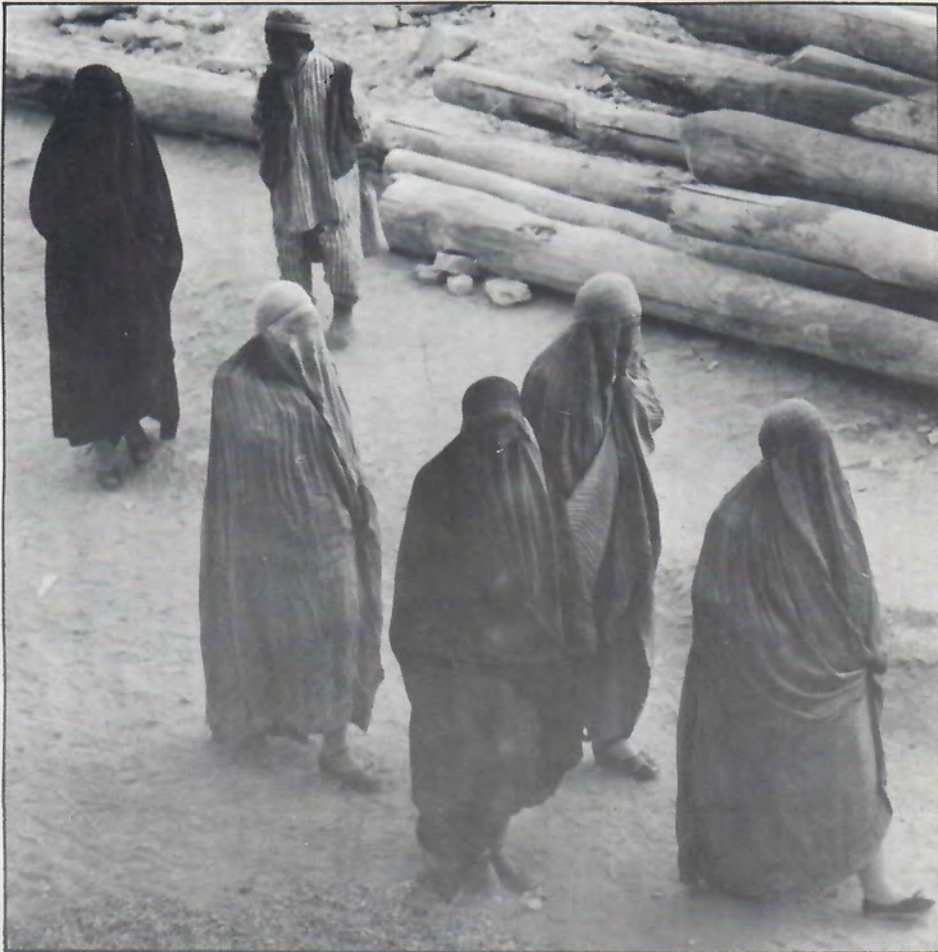
"Det slog mig då att just medvetandet om villkoren var en av de egenskaper som gjorde människan till människa. Desto märkardigare tycktes det mig att västerlandet, som ju gjorde anspråk på att ha nått långt inom alla områden, alltid hängde en vackert målad ridå framför den enda vissheten. Vi bedövade oss med produktionssiffror och bolagsstämmor, men våra bokslut skulle alltid bli falska. Vi konstruerade samhällsproblem och skaffade oss ett myller av ting för att glömma det enda som var värt att veta. Vi skapade ett ord som hette säkerhet, trafiksäkerhet, livförsäkring och folkpension, men när det gällde det viktigaste kunde vi aldrig få någon säkerhet.

Det var Indiens storhet – det fanns inga undanflykter. Det fanns alltid en helig flod, röken från ett likbål, gamarnas tecken mot himlen." ●

Sören Sommelius

Den indiska filmskådespelerskan Nutan.

Besløjade kvinder i Afghanistan

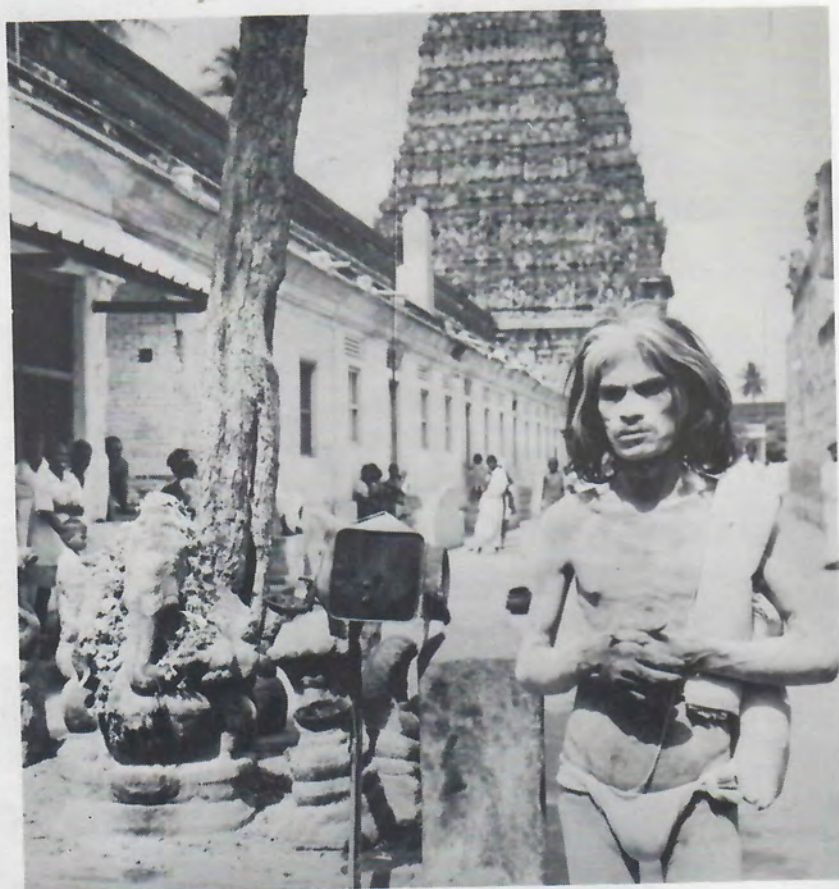
Soldater, troligen i Afghanistan

"Rövare" i Beluchistan.

Gammal man framför ett av Le Corbusiers hus i Chandigarh, Punjabns nya huvudstad.

Helig man i templet i Madurai.

Efter den lyckade tigerjakten . . . Fast här är det bara teater, med kolonialismens alla attribut, boven i bakgrunden, whiskeyflaskan, tropikhjälmen. I verkligheten jagade inte Torgny Sommelius, än mindre sköt han någon tiger, annat än med kameran.

"De fattiga i Calcutta är bildlösa. De har inga bilder av sig själva, inga porträtt som de kan identifiera sig med och visa fram. De enda bilderna av Calcuttas slum är de som turisterna tar, för att kunna förfasa sig över när de kommer hem, och de som hjälporganisationerna tar för att få mer bidrag och rättfärdiga sin existens."

Så säger Brian Balen, en indisk fotograf som under ett års tid arbetat med att dokumentera livet i ett av Calcuttas många slumområden, ett kvarter 700 x 700 meter, i Howrah, på andra sidan Hooglyfloden.

Slumfotograf i Calcutta skapar bilder åt bildlösa

Foto: Sören Sommelius

Under ett års tid gick han till slumområdet tre, fyra dagar i veckan för att skildra livet där under de olika årstiderna. Han tog gott om tid på sig, för att lära känna området och dess invånare.

– Först gick jag runt i stadsdelen och orienterade mig. Jag bar kameran öppet så att folk skulle kunna se vem jag var. Till en början tog jag inga bilder.

– I varje område finns en man som fungerar som ett slags "beskyddare", det var viktigt att bli vän med honom och få hans godkännande. Jag blev också vän med en av pojkarna i området. Han följde sedan med mig och förklarade vem som var vem.

– Sedan tog jag några bilder, kopierade dem och gick tillbaka med kopiorna, för att visa upp för folk och förklara min syften för dem.

Tättbefolkat

Det område där Brian arbetade är otroligt tättbefolkat. 72 000 människor, varav två tredjedelar är under arton år, lever på en yta mindre än en kvadratkilometer. Andra delar av slummen i Calcutta har en befolkningstäthet på över 200.000 människor per kvm.

– De konventionella bilderna från slummen, turisternas och hjälporganisationernas, porträtterar Calcuttas fattiga som passiva, beroende, oföretagsamma, medömkanvärda. Men även om fattiga människor kan te sig sådana för en yttlig betraktare är de inte alls oförmögna till självhjälp. Många överlever tvärtom just tack vare en oförtröttlig aktivitet och en förmåga att ta till vara precis allt.

Brians bilder visar människor som lever under extremt svåra villkor. Men det är trots allt människor som i högsta grad lever, lever liv, där det ryms också glädje likaväl som bekymmer, liv med sociala sammanhang.

Fick förtroende

– Jag vill försöka ge folk en spegel, med vilken de kan betrakta sig själva. Bilderna har inte tagits för att väcka medlidande. När i visar dem vill vi att det ska vara som att titta i ett familjealbum, där man kan lita på att betraktaren har en vilja att förstå.

Ofta tillfrågades Brian av människor i slummen varför han fotograferade. När han förklarade sina syften tyckte de att det var bra. Efter den första tiden var det aldrig några problem för honom. Inte sällan kom sluminvånarna själva med tips på vad de ville att han skulle fotografera.

– En gång tyckte man att jag skulle ta bilder från ett illegalt spritdestilleri. Men jag avböjde och skylldes på att jag inte

hade någon film. Vad hade hänt om polisen hade slagit till efter det att jag fotograferat? Då hade alla trott att jag förträtt dem.

Ett problem var de många rivaliserande politiska grupperna i området. Fotografen måste visa neutralitet.

Underhållare

– En annan svårighet var barnen. När en man med apa går runt kallas han "bandarola". Jag blev en annan sorts underhållare, "photoola". Ofta följdes jag i härlarna av massor med barn. Det enda jag kunde göra var att ha ställen dit jag snabbt kunde försvinna, för att hålla mig undan tio minuter innan jag fortsatte mitt arbete.

Under ett år tog Brian 100 rullar film. Film är dyrbart i Indien.

– Ibland orade jag mig och tänkte på hur många mål mat man kunde ha köpt för de pengar filmen kostade. Men så tänkte jag att människor inte bara behöver mat åt kroppen utan också näring för själen.

Ett viktigt led i dokumentationsprocessen var den utställning med 50 förstoringar som ordnades i samma slumområde och som sedan också visades i en rad andra slumdistrikt. Utställningen besöktes av massor med folk.

– Först kollade man om man själv eller någon av ens vänner var med på bilderna. Sedan försökte man se var fotona var tagna och vilka situationer de visade. Intresset var mycket stort och alla reaktioner var positiva.

Bilder åt bildlösa

Brian Balen fotograferar för att ge "bilder åt de bildlösa", som han uttrycker det själv. Just därför är det inte bara bilderna själva som är viktiga utan också det sätt på vilket de används. För också hans bilder skulle kunna missbrukas genom att publiceras sammanhangslöst.

Allra bäst fyller de sin funktion just i det område, där de tagits. Kanske kan de bidra till att ge människor lite stolthet, lite värdighet, kanske kan de få människorna i slummen att betrakta sig själva på ett lite annorlunda sätt.

Då kan de också tjäna ett politiskt syfte. Bara den som har ett självmedvetande, som vågar tro på sitt egenvärde, bara den som inte upplever sig själv som värdelös vågar ställa krav, förmår organisera sig och kämpa för bättre villkor.

Och visst fungerar Brian Balens bilder från Calcuttas slum så, som öppna, raka meddelanden från folket till folket. ●

**Kristina Simonsson
Sören Sommelius**

Resa är viktigt

Nepal Tåg genom Indien. Vi stannar i Agra, Bharatpur, Varanasi. Vandring i Himalaya i små grupper med tolk. 10/10–14/11. Ca 5 900 kr.

Färöarna Tåg och båt. Inkvartering två dygn i små, avlägsna bygder. 13–25/6. Pris 2.075 kr.

Bhutan 16 dagar i Bhutan. Vandring till berget Chomo Lhari. Det i särklass bästa tillfället att se det isolerade kungariket i Himalaya. Pga visumregler blir priset för resan högt. Max 20 deltagare. 21/9–16/10. Ca 16.950 kr.

Indonesien Java och Bali. På Borneo flodresa och vandring i regnskog. Vi stannar längre tid på tre platser. Möjligheter bo i en by. Nov–dec. Ca 7.800 kr.

Bangladesh Löst organiserad resa som utgår från egna intressen. Studiebesök, biståndsprojekt, fyra dagar på båt i Gangesdeltat. 12/12–8/1 1983. Pris ca 5.400 kr.

Natur i Sydasiens Fyra nationalparker och kulturella centra i Indien, Nepal och Bangladesh. 2/1–6/2 1983. Pris ca 7.900 kr.

Samtliga priser inkl resor, hotell, tolkar, kvalificerad färdledning och skatter. Förberedande studiecirkel ordnas på vissa orter. Vill du resa på egen hand? De billigaste biljetterna får du av mig.

LÄS och RES

Christian Jutvik
Täljö, 184 00 Åkersberga
Tel. 0764/639 29
– fråga efter programmet –

Indiens tiggare enade

En organisation för Indiens tiggare har bildats i Jaipur. Ordföranden blev Herr Ken-na från Kerala. – Tigger är ett yrke bland andra, sade han i en programförklaring. Våra arbetsplatser är obekväma och överfulla med illegala konkurrenter. Yttrade han och lovade att rensa upp. (TT-7.1.82)

Sören Sommelius:

Indien – inte bara fattigdom

En sen kväll med kameran stående i trappan till Jama Masjid-moskén i New Dehli. Tiggaren sträcker fram sin hand. Men det finns andra sidor av Indien . . .

Ormtjusare i Chandigarh, Punjabs moderna huvudstad.

Hör ditt öde i stetoskop för 50 paise . . . Sikhet i Amritsar testar ny astrologisk teknik.

I ett otillgängligt kargt bergs-
landskap på 4 000 meters
höjd i Ladakh ligger Kotsang,
ett litet kloster med sju-
tton lamor, som bl. a. försörjer sig i
ett buddhistiskt tryckeri. Mel-
lan bergssidorna en slinga av
böneflaggor.

Gunnar Fredriksson:

– Frilansare behövs för att bevaka Indien

●●● Gunnar Fredriksson verkar ha spänt sitt ena ben över det andra. Så stramt sitter han i sin purpurroda soffa.

Hans ena fot stampar hastigt. Kanske är det för att den har somnat. Eller så är det för att han är irriterad.

Gunnar Fredriksson är en av Sveriges etablerade indienkännare och Aftonbladets förra chefredaktör. Han tror att jag vill ställa honom till svars för de svenska tidningarnas dåliga bevakning av Indien.

Han har säkert sina skäl för att känna sig attackerad.

– Det är fullkomligt riktigt att tidningarna behandlar jordens alla 150 länder för lite. De kan alltid skriva mer om dem. Men det är orealistiskt att bara säga att pressen ska skriva mer om alla länder. Så jag vet inte om bevakningen av Indien är dålig.

Redaktionsledningarna måste naturligtvis prioritera vad som rapporterna ska skriva om. Men jag har svårt att förstå varför en sovjetkaptens mössa i Karlskrona är intressantare än misshandeln av lantarbetarna i Indien.

– En nyhetsartikel om att en sovjetisk u-båt förlit utanför Karlskrona slår självklart ut en feature-artikel om lantarbetare i en indisk by. Massmedier är nyhetsmedier. Pressen kan inte jämnt ta upp förhållanden i alla länder. Däremot kan en reporter göra nerslag här och där när han finner det intressant.

– Det kan tänkas att en reporter passerar Indien och säger "nu är det så länge sedan vi skrev om Indien, så nu ska jag ut i byarna och göra reportage". Då gör han det. Och reportagen kommer in. Ibland får de ligga länge, eftersom nyheter slår ut dem. Den sovjetiska u-båten har säkert slagit ut massor av artiklar i många tidningar. Det får man finna sig i.

– Det kan också hända att tidningar, som inte själva har råd att skicka reportrar till så avlägsna länder som Indien, plockar in artiklar av frilansare. Det gör tidningen bara därför att frilansaren råkar vara där då och kan skriva. Bakom publiceringen ligger ingen prioritering. Det är rätt slumpartat. Men det är bättre än ingenting.

– Det finns ingen svensk tidning, som har fast korrespondent i Indien. Jag tror inte att man kan prioritera Indien just nu, om man ska skicka ut korrespondenter. En sådan kostar väl en halv miljon kronor om året. De får ha korrespondenter på vissa nyckelorter i världen. Men till och med det dras in.

Där har vi just orsaken till den slumpartade och fragmentariska rapporteringen från utlandet. Vad är det som ligger bakom bevakningen av Polen och El Salvador?

– Tidningarna väljer ut de länderna, därför att det är en revolutionär situation av olika slag i de länderna. Det sker inte lika dramatiska förändringar i Indien.

Nyhetsbyrån Associated Press (AP) styrde länge meddelandena från Afghanistan. Och gisslan på den amerikanska ambassaden i Teheran fick ovanligt stor uppmärksamhet. Kan det ligga politiska och propagandistiska skäl bakom valet av olika länder?

– Visst gör det. I Polen revolterar Solidaritets mot kommunistregimen. De flesta tidningar tycker att det är både politiskt och marknadsmässigt motiverat att skriva om det. Samma tidningar har inte ett dugg av det intresset för Indien.

Men vem trycker artiklar från Indien

om inte nyhetsmedierna gör det?

– De som vill läsa om den indiska ekonomiska strukturen och om hur det indiska samhället förändras har alla möjligheter att göra det i internationella tidskrifter och böcker. Det är inte nyhetsmediernas uppgift.

Le Monde går längst

– Det franska dagstidningen Le Monde är den tidning som går längst, när det gäller att täcka alla länder. Men den har väldigt speciell karaktär. Om du vill starta en sådan tidning är det fritt fram. Men då får du göra en kalkyl över upplaga, inkomster och utgifter.

– Startar du en sådan tidning kommer du att nå en publik, som är intresserad av internationella frågor. Men folk i allmänhet köper inte dagstidningar av det skälet. De vill ha en rad krav tillfredsställda. Man kan alltid säga att det skulle vara skoj att skriva mer om det eller det landet. Men man måste avväga det mot de praktiska och tekniska villkoren.

Jag har hört att frilansare ofta säger att de borde åka till Indien och rapportera därifrån, därför att ingen annan journalist gör det. Varför finns det då så få

Gunnar Fredriksson

frilansare i Indien?

– Jag tror inte att man kan försörja sig på det. Man kan inte resa i Indien och tjäna 5 000 kronor i månaden på publicerade artiklar.

Den frilansare som bestämmer sig för att bevaka Indien kan ju täcka både Syd-asien och Sydostasien.

– Fackliga problem tillstöter också. En frilansare kan kräva att bli fast anställd, om en tidning köpt en viss mängd artiklar från honom. Han hänvisar till de regler Svenska Journalistförbundet (SJF) drivit igenom. Därför kan en tidning inte ta speciellt mycket material av en frilansare om den inte är beredd att ge honom fast anställning.

– Journalistförbundet hejdar frilansare. Jag tycker att det är ett hot mot yngre journalister. Det är en konservativ tendens, som hindrar inslag av en annan karaktär än den konventionella.

Frilansare en lösning

Bo Gunnarsson är en stringer (frilansare) som är stationerad i New Dehli. Om jag förstått det rätt så har han specialkontrakt med Dagens Nyheter och danska information.

– Möjligen går det att göra så. Men jag är inte säker på att det gäller i alla lägen.

– Annars vore frilansare en lösning. Det skulle vara bättre om fler kunde arbeta på

det sättet. Särskilt yngre journalister, som är pigga på att resa under besvärliga förhållanden och vara ute länge, skulle kunna bryta in där. Deras inslag brukar vara friskare än gamla reportrar.

Säger Gunnar Fredriksson och skrattar. Det är enda gången under hela intervjun, som han drar på smilbanden.

Jag blir inte klok på honom. Han har klätt väggarna i radhusvillan med böcker. Och så styr han ut sig själv i göra syntetbyxor – sådana som bönder brukar ha, när de arbetar på fälten. Men Gunnar Fredriksson är ingen kraftkarl. Han verkar så vek. De mörka glasögonen ser alldeles för tunga ut för den smala näsan.

En elak tanke far genom mitt huvud – här sitter jag mitt emot en av folkhemmets ledande akademiker och socialdemokrater. En som gör allt för att försvara de svenska tidningarna dåliga bevakning av Indien. En som till och med skyller felet på journalisternas fackförening.

Västerlänningarnas intresse för Indiska unionen har sjunkit under senare år. Det beror på att Indiens ställning i den internationella storpolitiken gått tillbaka.

Den svenska regeringen markerade sin svala inställning till Sydasiens stormakt, när den installerade en ny ambassadör i Stockholm nyligen. Då fick några lägre tjänstemän från utrikesdepartementet representera Sverige.

Indiska unionen hade en mer framträ-

dande ställning när den var en av de tre stora i de alliansfria staterna.

Sverige utnämnde Gunnar Myrdal till ambassadör i den nybyggda jättelika byggnaden i New Dehli på den tiden.

Sedan började amerikanska trupper fälla bomber i Vietnam. Folkrepubliken Kina spelade ping-pong med USA. Egypten krigade i sju dagar mot Israel. Östpakistan slog sig loss från Västpakistan och bildade Bangla Desh. Indien hamnade i bakvattenet.

Plockar hem korrespondenter

På 1950-talet ökade många västerlänningars intresse för tredje världens. Det började med oroligheterna i Algeriet, Kongo och på Kuba. På 1960-talet kom Vietnam-kriget och Mellanösternkrisen. En hel generation ungdomar engagerade sig i u-ländernas problem.

Men de senaste åren har utvecklingen vänt. Oljebolagen har höjt sina priser. De amerikanska och europeiska företagen avskadar sina anställda. Medborgarna i Svedala orkar inte längre ta del av svälten i Sydasiens.

Nyhetsbyråerna har flyttat en stor del av sina korrespondanter från tredje världen till Europa. Numera går det lättare att sälja nyheter från Polen än Indien. Och byråerna är vinstdrivande företag.

De stora tidningarna har också plockat hem flera korrespondenter. Men ett par

av dem har i stället satsat på annorlunda utrikesredaktioner bredvid de vanliga. Washington Post har startat en avdelning för utvecklingsfrågor, där ekonomer och jordbruksexperter gör huvuddelen av nyhetsarbetet. The Guardian har satt igång Third World Supplement.

Under andra världskrigets slutskede myntades begreppet "ett fritt informationsflöde" i USA. Det stod klart att landet skulle gå ur kriget som en stark nation. USA hade en värld utan koloniala band i utsikt, kontinenter som var jungfrumark för landets industriägare. Massmedierna var av stor betydelse i den expansionen. Folk var utleda på krigets propaganda och censur. Talet om informationsfrihet gick hem i stugorna.

Förenta Nationerna antog en doktrin om informationsfrihet. Sovjetunionen kritiserade den. Man menade att det inte var möjligt att prata om informationsfrihet så länge ett fåtal kapitalister kontrollerade västländernas press, radio och TV. Men kritiken föll inte i god jord och stora delar av världen översvämmades av Lucy Show, Newsweek och Kalle Anka.

De 85 stater som bildats sedan 1945 ansåg det vara viktigt att skydda den nationella och kulturella egenarten. En ny debatt om kulturimperialism följde. Tredje världens länder menade att doktrinen om informationsfrihet var av ringa värde så länge de internationella nyhetsförmedlarna fanns i USA, Europa och Sovjetunionen.

Alternativa nyhetsbyråer

De nyhetsbyråer som några av tredje världens länder har startat är alternativ till de stora i öst och väst. De saknar ännu så länge de enorma personella, tekniska och ekonomiska resurser som exempelvis United Press International (UPI) har.

POOL är inte en nyhetsbyrå i vanlig betydelse. Den saknar egna korrespondenter, egen administration och eget kontor. I stället förmedlar den nyheter mellan nationella byråer. Idag ingår cirka 50 länder på samtliga kontinenter i det samarbetet.

Fem regionala centra förmedlar materialet utan att redigera det. Centralerna översätter nyheterna till medlemmar i POOL och andra kunder. Materialet innehåller nyheter, tal och kommunikéer. Där finns mer om utveckling än sensationer.

Inter Press Service (IPS) är en radikal byrå som solidariserar sig med de alliansfria staternas arbete för en ny ekonomisk världsordning och en ny internationell informationsordning. Den eftersträvar nära kontakter mellan Afrika och Asien. IPS förmedlar dagligen nyheter och sänder varje vecka ut nyhetsbulletiner kring vissa ämnen. Materialet har alltid tredje vär-

dens problem som utgångspunkt. Politiska händelser dominerar medan olyckor och brott har en undanskymd plats.

Uppfattar byrån som socialistisk

Gunnar Fredriksson hjälpte IPS med kontakter när byrån skulle lansera sig i Sverige. Han ansåg att den skulle höra sig för hos Tidningarnas Telegrambyrå (TT) och Sida i första hand. Han tyckte också att ett samnordiskt avtal med IPS skulle vara den bästa lösningen.

– Jag tror tyvärr att IPS inte har stora möjligheter att distribuera sitt material till svenska tidningar. Och jag är rädd för att de borgerliga tidningarna uppfattar byrån som halvt socialistisk.

Aftonbladet abbonerade på IPS:s material en tid. Hur fungerade det?

– Materialet var inte nyhetsmässigt. Byrån hade svårt att ställa upp när det gällde att snabbt få in artiklar. Det kunde dröja flera dagar innan den kablade artiklar. Och då fick vi jättelika luntor, som vi fick gå igenom och översätta.

– De problem finns inte när TT på några timmar sorterar, översätter och skickar ut en kort version, som redaktionerna kan kasta sig över och skriva om till artiklar.

– Jag fick kopior på IPS-materialet ibland när jag skrev ledare och annat. De bara låg där – jag hann aldrig gå igenom dem.

– Materialet var halvofficiellt. Det bestod till stor del av tal och kommunikéer. Byggede den indiska centralregeringen ett stälverk i Sydindien kom det mängder med uppgifter om det. IPS kablade också ut berättelser om hur jättebra det gick för industrierna i de fattiga bondeländerna. Det är inte roligt med sådan propaganda.

Bökigt rapportera från byråkratiland

De västerländska journalisterna påpekar ofta att u-ländernas regeringar inskränker korrespondenternas möjligheter att rapportera. På så sätt omöjliggör de en effektiv rapportering från sina länder. Korrespondenterna kan fångas och utvisas, de får inga visa, de tillåts inte resa fritt i de länder de ska bevaka och myndigheterna lämnar inte ut de uppgifter korrespondenterna begär fram.

Vad säger du om det?

– Det är alltid bökigt att rapportera från ett u-land och Indien är ett stort u-land med många hinder och byråkrati.

De indiska myndigheterna vägrade alltså ge dig uppgifter, när du rapporterade från valet 1977?

– Nja, indierna var oftast tjänstvilliga. Fast de snackade en massa och jag fick avbryta dem. Sedan skickade de mig från det ena rummet till det andra, från en byggnad till en annan. Jag tvingades

ta taxi hela dagen om jag jagade uppgifter i en stad.

– Det är roligt att jobba som journalist i Indien. Det är ett öppet land, men med en massa praktiska hinder för journalisterna. Man får lära sig knep. Det är lätt att bli lurad om man inte vet hur det fungerar.

Expressens flygande korre Ulf Nilsson påstår att det är omöjligt för en västerländsk journalist att bege sig ut på den indiska landsbygden. Stämmer det?

– Det är alldeles fel. Jag har själv rest mycket på den indiska landsbygden och träffat folk där. De flesta indier kan inte engelska, så jag hade tolk. Man måste ha någon som kan tolka och förklara. Under långa bilresor kan medhjälparen berätta.

– Jag arbetade som de flesta västerländska journalister när jag bevakade parlamentsvalet 1977. En indisk reporter skulle till ett valmöte i en indisk by. Jag följde med i hans bil. Vi var i byn en hel kväll. Den indiske reportern skrev ett reportage åt sin tidning och jag ett åt Aftonbladet.

– I delstaten Haryana besökte jag partilokaler i flera byar. Jag intervjuade, fick siffror på hur många röstberättigade som fanns och vad byarna hade för struktur, problem och krav. Det var bara att fråga.

Besöker massmöten

Och nog är det skillnad på Ulf Nilssons och Gunnar Fredrikssons artiklar från Indien alltid.

Ulf Nilsson snubblar över lik, skakar när tiggarna rör vid honom med kletiga armstumpar och dövar sin skräck med sprit på hotellrummet. Han baserar sina artiklar på rykten har snappat upp av taxichaufförer och skriver reportage om nödvändigheten av tvångssteriliseringar.

Gunnar Fredriksson besöker massmöten, intervjuar anställda på en kondomfabrik och läser Bhagavadgita på hotellrummet. Han har studerat Indien under flera år och följer den valkampanj där problem hopar sig för premiärministern.

När jag snörar mina skor frågar Gunnar Fredriksson om jag varit i Indien.

– Nej, men jag far nog dit en gång.

– Det är stor skillnad på norra och södra Indien.

– I söder vajar palmarna vid stränderna, eller hur?

– Ja, och i norr har de kalla vintrar. Jag kommer ihåg att valarbetarna satt med filter om sig på partikontoren.

Jag tackar för intervjun och stänger dörren bakom mig. Ett lätt duggregn faller över gatan fram till tunnelbanehållplatsen i Zinkedamm. Jag tycker att det är rätt ruggigt i Sverige också. ●

Per Lindqvist

Kalle Kjellman:

Kamla och Dal Chand, Norra Indien

Dal Chand

Dal Chand oroar sig för sin ålderdom. Visserligen kan han ännu arbeta och visserligen är han en yrkesskicklig murare som kan kräva dubbelt så mycket betalt som utbildade byggnadsarbetare, men framtiden ser ändå mörk ut.

Problemet är arbetslösheten. Om Dal Chand går iväg tio mornar och ställer sig att vänta i det gathörn där murarna brukar samlas i väntan på byggherrar, husägare och entreprenörer så kommer han utan att ha fått jobb nio gånger. Och den tionde gången får han inget jobb som motsvarar hans kunskande utan ett enklare jobb med halva lönen.

Kamla

Kamla är tio år och vaktar grannens vattenbuffel.

Kamlas far var till för ett år sedan småbonde i en by med hårda motsättningar mellan olika falanger. Oftast stod striden om jord och i ett sådant bråk dödade Kamlas far en man ur motståndarlägret. Han greps av polisen som begärde en ordentlig muta för att släppa honom fri. Kamlas far sålde då sin jord, gav hälften av pengarna till polisen, och reste med sin familj till sin frus by och slog sig ner där.

I den nya byn är förhållandena bättre men inte bra. Kamlas far är arbetslös och har inte råd att köpa någon jord. Hans pengar skulle möjligen räcka till att köpa en vattenbuffel och det är vad han planerar att göra. Lyckas han med det får han själv fullt upp med att samla foder i skogen och kan ge sin familj en knapp försörjning genom att sälja den feta och goda mjölken.

Men än har inte Kamlas far hittat någon billig buffel och familjens kapital, av vilket polisen tog hälften, krymper mer och mer.

År 1890 företog sig hans kejslerliga höghet, storfursten och tronföljaren Nikolaus Alexandrowitsch av Ryssland en resa till Orienten. Han besökte då bl. a. Indien och Sri Lanka, just i den tid då alltför utfattiga sydindier togs för att arbeta vid de blomstrande téplantagerna i Sri Lanka. Bara under åren 1890 till 1894 kom hundratusen indier dit, och en tredjedel av dessa blev kvar i landet.

Det var inte storfurstens mål att studera denna väldiga handel med arbetskraft inom det brittiska Indien. Men han kom ändå att bli en besöka plantageområdet i Sri Lanka och hans medföljande tecknare avbildade det de såg. Det är dessa plantagearbetarens barn, barnbarn och barnbarns barn som idag lever statslösa i Sri Lanka och som nu tvingas tillbaka till ett ovisst öde i Indien.

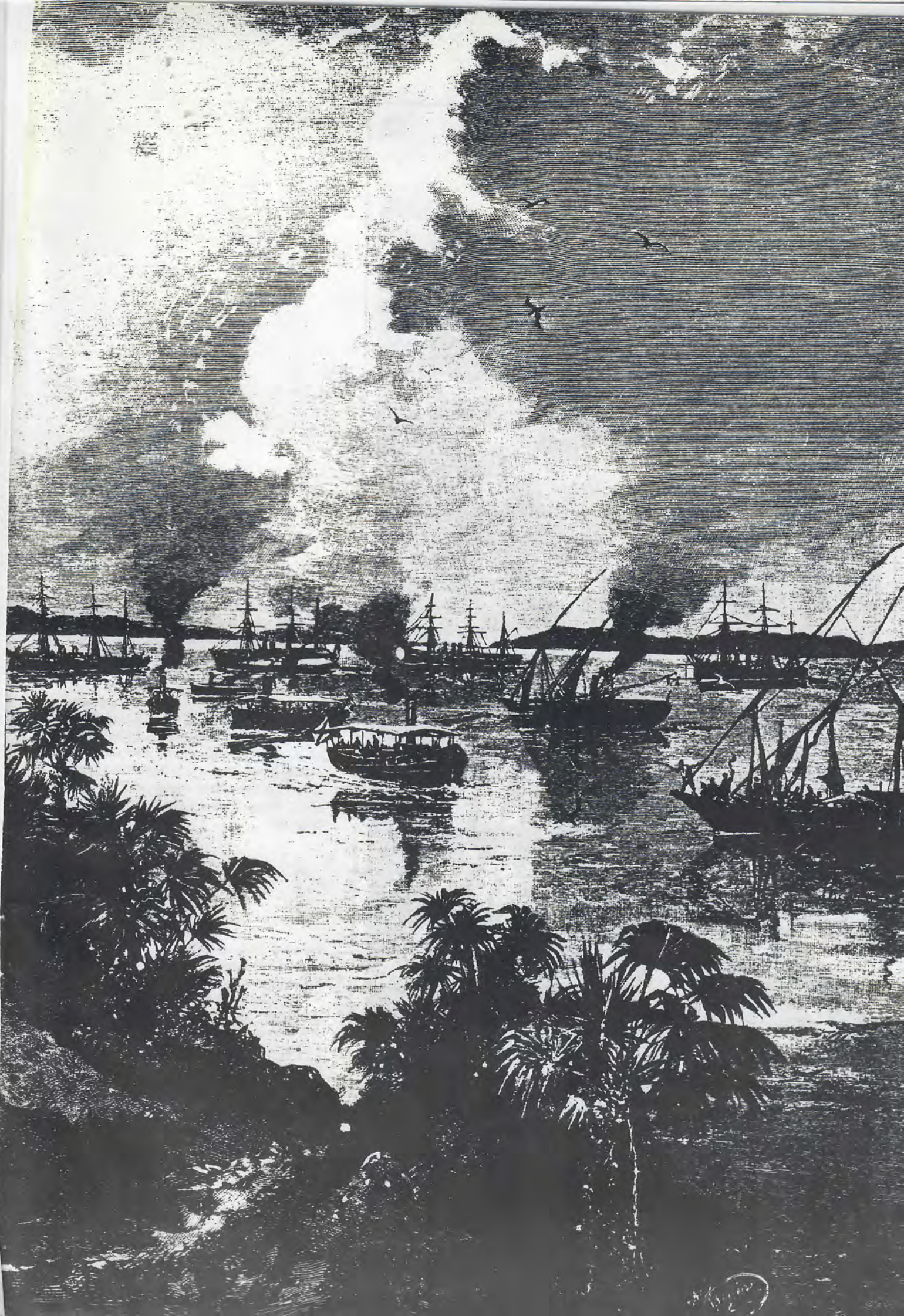
Bilderna är avtryck av träsnitt efter teckningar av N Karasin och de finns i boken "Orientreise seiner kaiserlichen hoheit des Grossfürsten-Thronfolgers Nikolaus Alexandrowitsch von Russland" av Fürst E Uchtomskij (övers Dr Hermann Brunnhofer, Leipzig 1894). Boken finns på Östasiatiska muséet på Skeppsholmen i Stockholm.

Med Storfursten till Orienten

Fartyg i väntan på Bombays redd. Härifrån, men framför allt från Madras och Calcutta, fraktades många indier att arbeta på plantagerna i det dåvarande engelska världsväldet.

"När avresedagen kom fick varje kuli en bleckbricka runt halsen som identifikation. Det var vanligt att man fick gå ombord mycket tidigt på morgonen, ofta redan vid fyratiden. Oro och förvirring spred sig bland arbetarna; det var ett spänningsfullt ögonblick. Nu om inte förr så tvingades dessa människor glömma sina vanor från bylivet. Och för de som skulle långt så kom resan att bli en flera månader lång mardröm." Hugh Tinker i *A New System of Slavery*

Colombo, den viktigaste inskeppningshamnen för indiska arbetare sedan den norra vägen över Mannar visat sig för långsam och ineffektiv.

"Arbetarutvandringen gick lättare från Madras i söder än från Bombay och Calcutta i norr eftersom ingen kontroll av trafiken därifrån kom igång förrän mycket sent. För de som skulle till Sri Lanka var nog sjöresan den minst tröttsamma, eftersom det inte tog mer än 24–30 timmar att komma från Madras till Colombo. För de som skulle till plantager i de långväga brittiska kolonierna låg dödligheten under färden på 5–25 procent." (Hugh Tinker i *A New System of Slavery*)

Nuwara Eliya, centrum i Sri Lankas tédistrikt och slutmål för mängden invandrad indisk plantagearbetare.

"Hunsade och urfattiga tog dessa plantagearbetare sig hundratals kilometer över den torra sydindiska slätten och genom Sri Lankas fuktiga djungler. De var offer både för sina egna landsmän som gjorde pengar på handeln med arbetskraft liksom för de singaleser som valde att beröva dem deras värdesaker under färden. Kolera och malaria berövade många livet. Ingen tycktes intresserad av deras öde förutsatt att tillräckligt många nådde fram till plantagerna . . ." (E F C Ludowyk i *The Modern History of Ceylon*)

På plats:

Sydasiensbulletinens utsända på känsligt uppdrag någonstans i Asien.

Läs

vad dom har att berätta i nästa nummer av Sydasiensbulletinen. Det handlar om bistånd, om Kotmale som är Sveriges största biståndsprojekt någonsin. Det handlar också om historia, bl a om det blodiga Sepoy-upproret i Indien för över hundra år sedan.

Prenumerera

därför på Sydasiensbulletinen så att du får varje nummer hem i brevlådan. Ett år (fyra nr) för 40 kr. Insättes enklast på postgiro 79 54 96-9.

